

مدرسه علمیه دارالمبلغین فلسفی رتبه اول جشنواره علامه حلی (ره)

1394-5-10

دارالمبلغین فلسفی	نام مدرسه
سید ابراهیم هاشمی	نام مدیر
محمد صفاهانی	نام معاون پژوهش
78	تعداد آثار
1665	امتیاز
اول	رتبه

نگاهی به راهکارهای برون رفت از مشکلات پژوهش

در بررسی روابط مفهومی و کاربردی آموزش و پژوهش به نکاتی بر می‌خوریم که غفلت از هر یک، گاهی مانع از تحقق هدف دیگری می‌شود؛ هر چند این دو مقوله، همواره ارتباطی نزدیک و تنگاتنگ دارند ولی به هیچ وجه نسبت این‌همانی با هم ندارند، بلکه با هر تقدّم و تاخّری مکمل با یکدیگر دارند. آموزش مقدمه است و پژوهش مقدم برای سیر و سلوک علمی و کشف حقیقت. آموزش، پایه و اساس است برای فهم مسئله و پژوهش راهی است برای حل مسئله؛ آموزش برای آگاهی یافتن است و پژوهش، برای مشاهده و درک حقیقت است.

کالبد پژوهش در حوزه‌های علمیه و راه‌های درمان معضلات آن

در این مقال، سخن از جایگاه و اهمیت پژوهش در نظام آموزش‌های دینی و حوزوی است. اگر امروزه آموزش‌های ابتدایی و متوسطه را گامی برای آمادگی و خیز برداشتن به سوی ساخت شخصیت فردی و اجتماعی معقول و مطلوب می‌دانیم، بی‌تردید حوزه‌های علمیه که در قالب نظام آموزشی و تہذیبی، بهره‌مند از متون دینی و اعتقادی غنی است و از لحاظ رتبی و هم لحاظ انتظارات و توقعات، باید متفاوت‌تر از ساختارهای علمی دیگر جلوه نموده و شرایط را برای کسب کمالات عالیہ انسانی فراهم آورد؛ یکی از عوامل موفقیت در حوزه علوم دینی، پرداختن به نحوه بینش‌ها و نگرش‌های نوین افراد در مواجهه با دین و هدایت این نگرش‌ها به سمت دین‌مداری است. نیل به این هدف و شناخت روش‌های صحیح اجرای آن، جز در سایه‌سار پژوهش‌ها و تحقیقات کاربردی، امکان‌پذیر نمی‌باشد.

بنابراین، با نگاهی راهبردی به مقوله پژوهش در یک کلمه باید گفت: زندگی انسان حوزوی نباید به کسب آگاهی و سازش با وضع موجود باشد، محدود گردد؛ بلکه ساختن و دوباره ساختن خویش و جامعه است که وظیفه عالی وی محسوب می‌گردد و باید کوشید تا جامعه را به اندیشه در مسائل جدی زندگی، اعم از فلسفه آفرینش، دریافت راه‌ها و روش‌های سلوک برتر این جهانی و آمادگی روحی و روانی برای سلوک آن جهانی و... وادار نمود. مسأله مهم، همین اندیشه و تفکر است که در نهایت، همه را ناگزیر از تحقیق و پژوهش خواهد نمود.

باید این واقعیت را قبول کرد که روح و کالبد پژوهش در حوزه‌های علمیه، با ضعف‌ها و آسیب‌های جدی روبروست و اگر بگوییم بدنه حوزه‌های علمیه ما هیچ اهمیتی به جریان پژوهش و تحقیق نمی‌دهند سخنی گزاف نباشد؛ پژوهش و تحقیق برای تحقق، نیاز به شرایطی دارد که اگر بسترهای لازم برای ایجاد و رشد آن

مهیّا نگردد، نه طلاب به دنبال آن خواهند رفت و نه حاصل و ثمری از چند مقاله و پایان نامه مختصر به بار خواهد آمد و چه بسا تجمیع بی ثمر اطلاعات و آموزش‌ها، خود عامل افساد و انحراف شوند؛ لذا برای گریز از این مشکل باید به مسائل زیر توجه جدی شود:

1- مقام معظم رهبری در مناسبت‌های مختلف، درباره مقوله پژوهش فرموده‌اند:

«عنصر تحقیق و پژوهش در همه جا و بصورت یک اصل، باید در مجموعه فعالیت‌های حوزه، مورد توجه قرار بگیرد»؛

2- حوزه علمیه برای تحقق زمینه‌های تحقیق و ایجاد ابزار لازم، باید در زمینه آموزش، به عناصر ذیل توجه نماید:

الف- متون علمی پژوهش محور؛ متونی که طلبه را به بررسی منابع دیگر علمی سوق دهد؛

ب- اساتید خبره و پژوهشگر؛ استادی که خود دانش و فرهنگ تحقیق و تتبع ندارد و مراحل تحقیق و تجربه و جستجوی عملی را ندیده و ندارد، چگونه می‌تواند محقق پرور و متخلّق تربیت کند که به قول فلاسفه «فاقد شیء نمی‌تواند معطی شیء باشد»؛

ج- اختصاص بخشی از نمره دروس به انجام کارهای تحقیقاتی؛

3- کار تحقیق از آنجایی شروع می‌شود که آموزش، در مرحله‌ای قابل قبول و منطبق با نیاز فردی می‌باشد و تلاش‌های فرد، معطوف به این امر است که یافته‌ها و دانسته‌ها را به آستانه آگاهی عموم جامعه برساند و به دنبال راهکاری برای تحقق آن و یافته‌های فردی در سطح اجتماعی است.

بدین لحاظ، علاوه بر ایجاد روحیه مطالعه و پژوهش، شایسته است روش‌های علمی، کاربردی و صحیح پژوهش در سطح اجتماع مورد توجه قرار گیرد نه اینکه ساعت‌ها پژوهش و مطالعه فقط جنبه نظری داشته و پس از پیمودن مسیر جشنواره‌ها مسیر عزلت در پیش گیرد.

4- ایجاد هدف و انگیزه لازم و کافی در طلاب می‌تواند عنصر مهمی در تبدیل حوزه، از یک مجموعه صرفاً نظری به یک مجموعه کارآمد، به روز و فعال دینی در عرصه اجتماعی باشد؛

5- محقق باید با مسائل جدی و واقعی جامعه درگیر شود و بر حل مشکلات آن، متمحض گردد.

سید ابراهیم هاشمی